

מערכות

גיליון 435 • אדר א' התשע"א • פברואר 2011

מחנה השבויים
הישראלים
באום אל-ג'ימאל
עמ' 56

הארכיטקטורה של
מלחמות המאה ה-21
עמ' 78

לא היי־טק אבל יעיל:
בהמות משא בשירות הצבא, עמ' 46

עוד בגיליון: התשה - אסטרטגיה נוספת להשגת ניצחון, עמ' 4
קרב ההגנה האקטיבית - אתגרי המפקד, עמ' 10
הקשר בין תהליכים חברתיים לתורת ההפעלה של צה"ל, עמ' 18

יכוח שאינו מסתיים

הדין בשאלה למה יש לתת עדיפות - לאש או לתמרון - הוא עתיק יומין, ואין לצפות שיוכרע אי פעם, שכן מדובר בשני מרכיבי פעולה חיוניים שאין מקום לאחד מהם ללא משנהו. בדין התיאורטי ובמוסדות ההכשרה יש לעסוק בכל אחד מהם בנפרד, אולם בעת עימות יש לדעת כיצד להשתמש בשניהם במידה הנכונה בכל אחת מרמות המלחמה (האסטרטגית, האופרטיבית והטקטית). היכולת לקבוע את התמהיל המדויק שלהם ולבחור את הדרך הנכונה לשלב ביניהם תכריע במידה רבה את סיכויי ההצלחה במלחמה.

ניתן לקבוע שהגישה הזאת נכונה לניתוח צמדים נוספים של גישות נוגדות בעולם המלחמה. למשל: מה עדיפה, תפיסת הפעלה על בסיס "המערכה העמוקה" הסובייטית או זו השעונה על ה"בליצקריג" הגרמני? (ראו מאמרו של אסף חזני, "הקשר בין תהליכים חברתיים לתורת הפעלה", עמודים 10-17). גם כאן הבחירה המתאימה ביותר משתנה על פי המרחב והזמן ועל פי משתנים אחרים - כפי שלמדים אנו מהמאמר הנידון, המעלה היבטים שונים בנוגע ליישום תפיסות הפעלה האלה במרחבי הפעולה של צה"ל במשך הזמן.

יש בכך להאיר את עינינו שוב לעובדה שהדרך לפתרון הנכון של כל בעיה מתחילה בלימודה על בורה - לימוד שיברר את המיוחד בהקשר המסוים שנידון ושעל בסיס הבנתו אפשר יהיה להתאים את תפיסת הפעלה הרלוונטית והאפקטיבית.

קריאה מועילה
אפי מלצר

מערכות • בית ההוצאה לאור של צה"ל • נוסד בתרצ"ט 1939

המפקד והעורך הראשי: סא"ל חגי גולן

העורך: אפי מלצר

עורך המשנה: יואב תדמור

עורכות בהוצאת מערכות: אביטל רגב-שושני, רוית טרינצ'ר-סיוון

עיצוב ועריכה גרפית: סטודיו זאב אלדר

איורים: בוריס דיקרמן

תמונות: מערכות, במחנה דובר צה"ל

עוזרת הפקה: קרול נאולאנדר

הדעות והתפיסות המובאות במאמרים מבטאות את דעתם האישית של הכותבים

ISSN 0464-2147

דמי מנוי לשנה: 60 ש"ח (כולל מע"מ)

טלפון: 03-5694344 / 5 פקס: 03-5694343

דוא"ל: maarachot@gmail.com

כתובת למכתבים: ד"צ 02432 צה"ל

מחלקת המנויים:

טלפון: 03-5694512

דוא"ל: manuimaarachot@gmail.com

הודפס בדפוס גרפוליט

באמצעות משרד הביטחון / מנה"ר

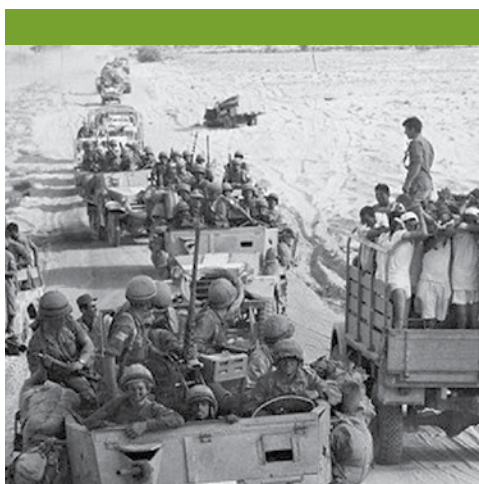
הצילום בשער: למה בשירות צה"ל. צה"ל הפעיל במשך זמן קצר למות להעברת אספקה לכוחות בגבול הצפון

14

קרב ההגנה האקטיבית - אתגרי המפקד

אל"ם (מיל') ציון שי | לשעבר מפקד אגד נ"מ מעט מאוד ניסיון נצבר בעולם ובישראל בתחום ההגנה מפני טילים ורקטות. מהסיבה הזאת ניצב בפני המפקדים בתחום הזה אתגר קשה במיוחד: לפתח תורות לחימה יש מאין ולאמן לאורך את הלוחמים

4

התשה - אסטרטגיה נוספת להשגת ניצחון

סא"ל שי | ראש ענף במטה חיל האוויר, בוגר מב"ל שינויים במאפייני המלחמה וכן תמורות חיוניות בחוסנה ובכושר עמידתה של ישראל מאפשרים לה להגדיל את מרחב הבחירה של אסטרטגיות המלחמה. בין היתר ביכולתה כיום - בניגוד לעבר - לבחור באסטרטגיה של צמצום המגע הישיר עם כוחות האויב, גם במחיר של התארכות המערכות

435

64

שליטה ללא חיכוך

רס"ן (מיל') יהודה כפיר | מהנדס אזרחי וסייר טכנולוגי
באמצעות שימוש מושכל בתווך התת-קרקעי יכול צה"ל לשלוט באוכלוסייה עוינת כמעט בלי להתחכך איתה ובלי להסתבך בזירה הבין-לאומית

68

מי צריך רמ"ט?

סא"ל בעז זלמנוביץ | רע"ן תו"ל בתוה"ד
כל מפקד מרמת הגדוד ומעלה זקוק לרמ"ט שיתאם בעבורו את עבודתם של כל קציני המטה ויאפשר לו להתמקד בפיקוד ובמנהיגות. רעיונות שעלו לבטל את תפקיד הרמ"ט ולהחיות את אגף המטה (אג"ם) אינם מתאימים לצה"ל ועלולים לפגוע בתפקודו

72 במה

תהליכים בבניין הכוח - איכות מול כמות **אל"ם ארז ינר** | לשעבר מפקד חטיבת חי"ר במילואים

74 סיקורת

בין אפגניסטן ללבנון **רס"ן אילן רפאלי** | קצין אג"ם לוגיסטיקה בזרוע היבשה
על הספר "הלוגיסטיקה בעימות המוגבל (הא-סימטרי)"

76 תגובה

עיקר וטפל בתופעת המלחמה **אל"ם (מיל') משה גבעתי** | חוקר במחלקה להיסטוריה של צה"ל

78 טכנולוגיה

הארכיטקטורה של מלחמות המאה ה-21 **דורו בן-דוד** | פרויקטור להתמודדות עם מערכות מרוכבות בחברת מטריקס אייטי ומנכ"ל אייטי-וי אנרג'י

40

עוצמת ההעצמה

אל"ם יריב שנפ | בעת כתיבת המאמר היה מפקד בית הספר לנ"מ. כיום הוא חניך במב"ל **רס"ן אופיר צ'רניאק** | בעת כתיבת המאמר היה סוציולוג בית הספר לנ"מ. כיום הוא הסוציולוג של בסיס חיל האוויר ברמון

הנטייה הטבעית של מפקדים ושל מנהלים היא להתמקד בחולשות של הכפופים להם כדי לשפרן. הגישה הזאת - כך עולה מתיאוריית ההעצמה באמצעות חוזקות - עושה עוול הן לאדם והן לארגון. הגישה החלופית גורסת שלכל אדם יש תחומים שבהם הוא מצטיין, ושאליהם יש לנתב אותו

46

לא היי-טק אבל יעיל: בהמות משא בשירות הצבא

רס"ן דותן דרוק | רמ"ד יבשה במחלקת תו"ל וסמג"ד חי"ר
צה"ל הפעיל למשך זמן קצר למות להעברת אספקה לכוחות בגבול הצפון, אך עד מהרה יותר על שירותו והסתפק בסבל החי"ר הממוכן. לעומת זאת בצבאות החשובים בעולם ממשיכים להיעזר בבהמות משא בשל יתרונותיהן הגדולים בשטחים הרריים

52

ללמוד דרך הרגליים

אל"ם רועי בארי | מפקד עוצבת הערבה
שחזור קרבות באמצעות תטל"ג (תרגיל טקטי ללא גייסות) היסטורי בשטח שבו נערכו הקרבות הוא דרך מצוינת לצבירת ניסיון בקבלת החלטות בלחימה

56

מחנה השבויים הישראלים באום אל-ג'ימאל

סא"ל (מיל') ד"ר אהרון יפה | חוקר בכיר במכון למלחמה בטרור במרכז הבינתחומי בהרצליה
673 שבויים ישראלים - רובם מגוש עציין ומהעיר העתיקה בירושלים - הוחזקו במהלך מלחמת העצמאות במחנה שבויים ירדני. הירדנים נתנו לשבויים אוטונומיה נרחבת בנייהו חיי המחנה, ובמקום נוצר הווי חיים מיוחד

18

הקשר בין תהליכים חברתיים לתורת הפעלה של צה"ל

סא"ל (מיל') ד"ר אסף חזני | חוקר במרכז דדו
כד בכד עם הכניסה לעידן ההסכמים עם הפלסטינים אימצה ישראל תפיסת הפעלה ההולמת את המציאות החדשה - מציאות של הסכמים. מקורותיה של התפיסה שאימצה ישראל נעוצים בתורת המערכה העמוקה הסובייטית. המאמר מתאר תפיסות הפעלה סותרות שהשפיעו על ישראל

26

הגדרת האויב בלחימה בטרור

עדו רכניץ | מנהל המחקר במכון משפטי ארץ
על פי המקורות היהודיים, כל מלחמה - כולל מלחמה בטרור - היא מאבק בין קולקטיבים. הגדרת של הנחת היסוד הזאת היא עקרון האחרייות הקולקטיבית שמוטלת גם על מי שאינו לוחם באופן אישי ואף מתנגד ללחימה. מכאן ההיתר המקובל ביהדות - וגם במשפט הביך-לאומי - לפגיעת אגב באזרחים במהלך לחימה

32

שינוי מדיניות האיוש במטכ"ל - מעז יצא מתוק

סא"ל כלנית מלכה לקסמן | רע"ן תוא"ר בפיקוד המרכז, בוגרת פו"ם אפק
ב-2006 הונהגה בצה"ל רפורמה ארגונית מרחיקת לכת שנועדה לחזק את זרוע היבשה. הרפורמה הזאת בוטלה בתוך זמן קצר, אך נותרה בעינה אחת מתוצאות הליואי שלה: חיזוק המטכ"ל. הדבר נעשה באמצעות דפוסי פעולה שהזרימו לו כוח אדם איכותי וחדור מטיווציה במקום קצינים "עייפים" בסוף הקריירה שלהם

